

певної послідовності дій науково-педагогічного працівника для забезпечення ефективного сприйняття та засвоєння інформації при вивченні навчальної дисципліни складають специфічну ефективну методику проведення занять з курсантами, освоєння котрої (методики – *уточнено нами*) вимагає певного рівня педагогічної майстерності (підвищення педагогічної кваліфікації) й самого науково-педагогічного працівника ЗВО МВС України.

Література:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року №580-VIII (із змінами в редакції від 01.01.2019). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv/page1-4> (дата звернення 27.10.2019).
2. Агаджанова Л.В. Формирование эстетического компонента профессиональной подготовки учителя иностранного языка в университете с помощью экранно-звуковых средств : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.01. Москва, 1990. 24 с.
3. Апатова Н.В. Влияние информационных технологий на содержание и методы обучения в средней школе: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.02. Москва, 1994. 37 с.
4. Ващук О.В. Активізація пізнавальної діяльності учнів 5-7 класів у процесі самостійної роботи на уроках трудового навчання засобами нових інформаційних технологій : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2001. 20 с.
5. Імбер В.І. Педагогічні умови застосування мультимедійних засобів навчання у підготовці майбутнього вчителя початкових класів : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2008. 20 с.
6. Царенко О.М. Педагогічні основи формування у майбутніх учителів умінь застосовувати ТЗН у навчально-виховному процесі: автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.09. Київ, 2000. 19 с.
7. Чайковська О.А. Формування музичних знань молодших школярів засобами мультимедійних технологій навчання : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2002. 19 с.
8. Робота з мультимедійною дошкою / упоряд. В. Лапінський. Київ : Шкільний світ, 2008. 112 с.

Сучасні дидактичні засоби навчання поліцейських: використання педагогічних можливостей мультимедійних дошок та врахування технічних вимог для їх ефективного застосування в освітньому процесі ЗВО МВС України

Вайда Тарас Степанович

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри спеціальної
фізичної та вогневої підготовки,
Херсонський факультет ОДУВС

Круглик Микола Іванович

старший викладач кафедри
фізичного виховання факультету
суднової енергетики, Херсонська
державна морська академія

Актуальність проблеми. Фахова освіта згідно Закону України «Про вищу освіту» освіти є основою не тільки розвитку особистості, суспільства, нації та держави, а й запорукою майбутнього України та визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної й наукової життєдіяльності суспільства. Сучасна вища відомча (МВС України) освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал правоохоронної галузі, є важливою складовою та гарантією публічної безпеки суспільства [1].

В свою чергу перехід до ефективної реалізації особистісно орієнтованого навчання у відомчих ЗВО МВС України стає можливим не тільки внаслідок модифікацій традиційних організаційних форм професійно освіти, а й внаслідок появи та застосування нових засобів навчання, дія котрих ґрунтується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій (*далі* – ІКТ). Виходячи з парадигми первинності особистості курсанта у процесі навчання, в сучасних умовах роль засобу навчання варто трактувати ширше – використання його не тільки для подання

навчального матеріалу та закріплення отриманих знань, а й як засобу організації навчальної діяльності правоохоронців на заняттях та у позааудиторний час, застосування його з метою розвитку і стимулювання навчально-пізнавальної активності суб'єктів освітнього процесу, реалізації можливості набуття ґрунтовної освіти кожним індивідумом.

Вирішенням проблеми застосування різноманітних форм сучасних дидактичних засобів навчання у своїх дослідженнях займалися такі вчені, як Н.І. Одарченко (засоби відеоінформації на лекційних і семінарських заняттях) [2], В. Лапінський, Н. Вовковінська (засоби навчання нового покоління як складова навчального середовища) [3, с. 5-16], Л. Карташова (техніко-педагогічні характеристики програмно-апаратних засобів та реалізація інтерактивного навчання з їх використанням) [3, с. 17-99] та ін. Разом з тим, при застосуванні ІКТ в освітньому процесі потребує, на нашу думку, уточнення як технічних характеристик, так і вимог щодо комп'ютерного й іншого обладнання з метою ефективного використання цих сучасних дидактичних засобів (наприклад, мультимедійних дошок) у професійній підготовці правоохоронців.

Метою роботи є розкриття організаційно-технічних умов застосування мультимедійних дошок з метою удосконалення професійної підготовки курсантів ЗВО МВС України.

Результати дослідження. Як показує освітянська практика, найбільш ефективним шляхом вирішення поставлених завдань щодо удосконалення професійної підготовки правоохоронців є оснащення навчальних аудиторій (спеціальних кабінетів, навчальних лабораторій тощо) ЗВО МВС України сучасними технічними засобами, впровадження в освітній процес комп'ютерних навчальних програм та застосування нових технологій навчання.

На основі аналізу методичної літератури та узагальнення існуючих підходів щодо класифікації форм, способів подання навчального матеріалу можна виділити такі *групи засобів навчання*: 1) статичні проєкції (схеми, фотографії, карти, графіки, діаграми тощо); 2) динамічні проєкції (анімаційні зображення, відеофрагменти, динамічні керовані моделі); 3) відтворення звуку

(звуковий супровід відео- та анімаційних зображень, динамічних керованих моделей) [4].

Як правило, в засобах навчання нового покоління поєднуються всі три зазначені вище форми подання навчального матеріалу. Більше того, подання навчального матеріалу у формі мультимедіа, котре забезпечують засоби навчання нового покоління, має суттєві переваги перед іншими способами унаочнення: 1) яскравість зображення; 2) контрастність об'єктів демонстрації; 3) чіткість рисунків чи тексту; 4) великі розміри рисунків.

Засоби для утворення світлової проєкції повинні мати такі основні показники якості зображення на екрані: 1) світловий потік (не менше 1500 лм). Зазначена величина світлового потоку забезпечує спостереження зображення на екрані розміром 2x3 м без повного затемнення аудиторії, що дає можливість більш ефективно використовувати мультимедійні демонстрації та застосовувати методи інтерактивного навчання; 2) яскравість зображення більша 120 кд/м² [3, с. 19].

Системи колективного спостереження та управління зображенням, які є основними складовими сучасного навчального середовища, зазвичай складаються з екрана (може виконувати функції сенсорного поля, призначеного для формування команд управління технічними засобами), проєкційних пристроїв, комп'ютера, а також пристроїв відтворення звуку. Ці пристрої забезпечують інтерактивність навчання, насичення навчального процесу прийомами наочного навчання і, як наслідок – досягнення мети, що висувається до системи освіти сьогодні.

Наявність такого підключення надає викладачеві можливість під час демонстрації повертатися обличчям до курсантів, спостерігаючи зображення на екрані монітора робочого місця викладача (дублюється на екрані), управляти програмними засобами і спілкуватися з курсантами.

Основними функціями складових системи є: 1) комп'ютер, який передає зображення до проєктора, а звук – до акустичної системи; комп'ютер опрацьовує сигнали і виконує запуск певних програм, підпрограм тощо; 2) проєктор, який способом світлової проєкції відтворює зображення на екрані; 3) сенсорна дошка (або пристрій тактильного введення), яка приймає сигнали від користувача та

передає їх у комп'ютер. Сенсорна дошка може працювати у бездротовому режимі (використовується стандартна технологія Bluetooth).

Виробники мультимедійних систем з функціями інтерактивних дошок використовують різні технології для визначення положення пишучого інструменту на дошці – технології створення так званого сенсорного поля.

Сенсорним полем прийнято вважати частину простору або частину плоскої поверхні, розташування точок котрої відповідає точкам зображення, в його межах можливе визначення координат деякого предмета (електронного пера, руки користувача тощо).

Найпопулярнішими технологіями створення сенсорного поля дошки є:

– *резистивна матриця* – вмонтована під пластикову поверхню електронної дошки сітка з системи тонких провідників, розділених повітряним проміжком. Провідники замикаються від тиску на поверхню під час дотику. Таким чином, доповідач (викладач, курсант) може використовувати для роботи з дошкою будь-який предмет – указку, маркер, свій палець;

– *оптична технологія* – заснована на використанні для зчитування координат маркера з розташованих по кутах дошки мініатюрних цифрових відеокамер. При застосуванні цієї технології істотно підвищуються швидкість і точність позиціонування курсору, збільшуються функціональні можливості екрану;

– *інфрачервона та ультразвукова технологія* – заснована на розташуванні поблизу поверхні дошки інфрачервоних або ультразвукових датчиків, що визначають положення маркерів і «електронної гумки». Пишуча частина маркерів вставляється в спеціальну оправу, що взаємодіє з датчиками;

– *лазерні технології* – в основі технології лежить використання двох інфрачервоних лазерів, розташованих на верхній частині дошки, які відстежують як маркер рухається по поверхні. Лазерні сканери, приймаючи сигнал, відбитий від нанесених на маркері відбивачів, визначають точне положення маркера;

– *електромагнітна технологія* – заснована на передаванні електромагнітного сигналу з пишучого пристрою, яким може бути

або спеціальний електронний олівець, або вкладені в електронні тримачі маркери [5].

Екран повинен знаходитися на відстані не менш ніж 3 м від найближчого до нього робочого місця курсанта. Інтерактивну дошку варто розмістити так, щоб кут спостереження становив не більше 60 градусів з усіх робочих місць.

Властивості екранних об'єктів інтерактивних дошок і навчальний вплив у процесі навчання із застосуванням системи «комп'ютер + сенсорна дошка + мультимедійний проектор» стисло наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Властивості екранних об'єктів інтерактивних дошок і навчальний вплив їх використання

Властивість екранного об'єкта або функція віртуального інструмента	Основне застосування і навчальний вплив
1) Колір, виділення кольором (анімованим кольором – миготінням, зміною яскравості або насиченості, контрасту, прозорості)	Виділення важливих частин зображення; привернення уваги до суттєвих складових системи, які є об'єктами вивчення; виділення груп об'єктів; виділення диференційованих ознак об'єктів; позначення ознак класу; унаочнення послідовності дій та групування їх за важливістю або послідовністю виконання. Зміна контрастності або прозорості може використовуватись для «відсікання» несуттєвих деталей за одночасного збереження загальної картини явища, об'єкта. Сприяє зосередженню уваги на суттєвих ознаках, систематизації навчального матеріалу.
2) Позначки на екрані («поверх» зображення, підготованого в графічному, текстовому редакторі або презентаційній системі)	Привернення уваги до екранних об'єктів, поживлене подання навчального матеріалу, доручення до навчальної діяльності всіх курсантів, введення коментарів, додавання проміжних підтем і запитань до тексту, діаграм або зображень на екрані. Всі примітки можна зберегти, ще раз переглянути або роздрукувати, актуалізувати початковий матеріал, для систематизації знань.

3) Аудіо- та відеофрагменти	Посилення емоційного впливу. Програмне забезпечення інтерактивних дошок забезпечує ефект «стоп-кадру», що дає можливість і час на обговорення навчального матеріалу.
4) Перетягування й відпускання	Групування об'єктів, визначення спільних і відмінних рис, підписи до об'єктів, карт, малюнків, схем, перевірка на відповідність частин цілому тощо. Стимулювання асоціативного мислення, продукування ознак класу об'єктів. Формування образу об'єкта або закріплення знань, які потребують засвоєння на репродуктивному рівні (наприклад, розташування деталей КШМ чи ГРМ двигуна внутрішнього згорання).
5) Виділення окремих частин екрану	Частина екрану можна приховати й показати його тоді, коли потрібно. Програмне забезпечення для інтерактивних дошок містить фігури, які можуть допомогти курсантам концентруватися на певній частині екрану. Використовуючи інструмент «прожектор», можна виділити певні частини екрану та сфокусувати увагу на них. Допомагає викладачам та курсантам зосередити увагу на окремих аспектах навчального матеріалу.
6) Розділення й затінення екрану	Можна розділити зображення з екрану комп'ютера й показати його на різних частинах дошки. Це може стати у нагоді під час ретельного дослідження об'єкта вивчення.
7) Електронна лупа	Допомагає розглядати й досліджувати зображення, якщо дані й відповідне програмне забезпечення розроблені з урахуванням цієї можливості.
8) Вирізати і вставити	Об'єкти, створені на екрані, можна вирізати й вилучити з екрана, копіювати і вставляти, дії – скасовувати. Завдяки цьому курсанти стають впевненішими: вони знають, що завжди можуть повернутися на крок назад або виправити свої помилки чи поекспериментувати з об'єктом вивчення.

9) Сторінки, кадри, слайди	Сторінки можна гортати вперед і назад, демонструючи певні теми заняття або повторюючи те, що деякі з курсантів не дуже зрозуміли. Сторінки можна переглядати у будь-якому порядку, а малюнки й тексти перетягувати з однієї сторінки на іншу.
10) Поворот об'єкта	Обертання об'єктів та їх груп, формування груп за принципом гри «пазл»

Висновки: проведений аналіз фахової літератури дає підстави для констатації того, що на сьогоднішній день в Україні розроблено досить велику кількість україномовних педагогічних програмних засобів (понад 150 різноманітних засобів), які мають відповідні грифи МОН України і можуть бути успішно використанні в системах інтерактивного навчання. Також існує безліч способів застосування мультимедійних систем, зумовлених принципом інтерактивності навчання. Більшість з них можна використати для певних видів роботи з мультимедійними комплексами.

Разом з тим, результати навчання завдяки застосуванню мультимедійних систем та інтерактивних методів навчання не гарантують оперативного покращення успішності. Але за відгуками багатьох науково-педагогічних працівників, які вже використовують ці засоби навчання, відзначається, що курсанти стали більше цікавитися тим, що відбувається на заняттях, збільшується тривалість їхньої довільної уваги. Завдяки застосуванню методів інтерактивного навчання курсанти почали активно обговорювати навчальний матеріал, краще та швидше його сприймати, міцніше запам'ятовувати.

Отже, застосування сучасних дидактичних засобів навчання та підвищення професійної кваліфікації науково-педагогічного складу відомчих ЗВО МВС України є основною умовою вдосконалення навчальної і методичної роботи, які слід розглядати як один з найважливіших напрямків подальшого розвитку педагогічної майстерності кожного викладача, вдосконалення навчально-методичної роботи з кожної навчальної дисципліни.

Література:

1. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. Дата оновлення: 09.08.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 27.10.2019).
2. Одарченко Н.І. Засоби відеоінформації на лекційних і семінарських заняттях при вивченні природничих предметів у школах нового типу : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Київ, 1999. 25 с.
3. Робота з мультимедійною дошкою / упоряд. В. Лапінський. Київ : Шкільний світ, 2008. 112 с.
4. Електронні інтерактивні дошки й навчання: результати практичних випробувань. URL: <http://www.smartboard.com.ua/ru/howtos/18.htm> (дата звернення: 25.10.2019).
5. ActiveBoard – інтерактивна електронна дошка. Інструмент для ефективного навчання й адаптації у світовому інформаційному співтоваристві. URL: <http://www.ifika.com.ua/ua/doski/doska.html> (дата звернення: 25.10.2019).

Формування довірчих відносин до Національної поліції України

Великий Віктор Миколайович
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри професійних та спеціальних дисциплін,
Херсонський факультет ОДУВС

Серед факторів, які визначають характер суспільного життя і його розвиток, важливе місце посідає соціальна взаємодія. Важко заперечувати проти думки, що рішення багатьох соціальних проблем можливе лише за умов взаємодовіри та об'єднання зусиль різних соціальних інститутів – органів влади, правоохоронних органів, громадських організацій, сім'ї, окремих громадян. Однак кожний учасник такої взаємодії часто має різні уявлення про

природу правопорядку, особисту відповідальність за дотримання чинних правових норм громадського порядку, різним є бачення можливих шляхів своєї участі у його забезпеченні їх на рівні громади і суспільства.

Проведене у Херсонській області у 2018-2019 рр. Харківським інститутом соціальних досліджень вивчення громадської думки щодо діяльності Національної поліції засвідчує, що повністю довіряють поліції 28%, недовіряють 49,8% із 600 опитаних херсонців, таким чином, поліція Херсонщини має негативне сальдо довіри (- 21,8%). При цьому, ефективною вважають роботу поліції 27%, неефективною 57,8. Однак, слід зазначити, що 40,2% опитаних вказують, що готові допомагати поліції за будь-яких обставин, за умов, що така допомога не буде шкодити інтересам респондента або його близьким, готові допомогти ще 23,2%. Разом з тим, 9,5% вказують, що не будуть допомагати ні за яких обставин. Серед причин такого стану називаються: непрофесіоналізм (43,7%), корумпованість (46,8%), бездіяльність (36,5%), небажання захистити «просту людину» (34,5%), слабкий зв'язок з населенням (23,3%) [1].

На нашу думку, останнє значною мірою визначає стан довіри населення до поліції. Здебільшого громадяни отримують інформацію про діяльність поліції з новин по телебаченню (61,2% відповідей), розповідей історій з життя знайомих і друзів (57,7%), кіно- і телефільмів (28,2%), особистих спостережень (25,7%), новин з Інтернету (24,2%). При цьому з особистого досвіду інформацію отримали лише 16,2% респондентів.

Значною мірою такий стан обумовлює відмову громадян від звернень до поліції з приводу вчинених щодо них злочинів, бажання розібратись самому або вчинити самосуд, уникнення, як вони вважають, зайвого клопоту, думку про те, що поліція безсила і незацікавлена в допомозі.

Наявні реалії вимагають активізації старих і розробки принципово нових підходів до організації взаємодії працівників Національної поліції України і громадськості. На тлі сучасних завдань, що стоять перед українським суспільством, особливої ваги набуває питання взаємодовіри, співробітництва та порозуміння. Саме рівень довіри населення до поліції як визначальний критерій оцінки її діяльності встановлює Закон України Про Національну